

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ РОБОТИ З ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ ІV КУРСУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ МОДУЛЯ «АБДОМІНАЛЬНА ХІРУРГІЯ»**О.В. Прудніков, С.М. Василюк, А.І. Гуцуляк**

Державний вищий навчальний заклад «Івано-Франківський національний медичний університет», м.Івано-Франківськ, Україна

Ключові слова:

культура спілкування з іноземними студентами, методика викладання лекційного матеріалу та практичних занять під час вивчення модуля «Абдомінальна хірургія».

Буковинський медичний вісник. Т.23, № 1 (89). С. 151-155.

DOI:

10.24061/2413-0737.XXIII.1.89.2019.23

E-mail: s.prudn@gmail.com, surge@i.ua, ahutsulyak@ukr.net

Мета роботи — проаналізувати різні інноваційні методи проведення лекцій і практичних занять із студентами — іноземними громадянами під час вивчення модуля «Абдомінальна хірургія».

Матеріал і методи. У статті проаналізовані актуальні аспекти роботи з іноземними студентами ІV курсу під час вивчення модуля «Абдомінальна хірургія», а саме: методику викладання лекційного матеріалу та проведення практичних занять. При проведенні лекцій нами застосовувалися різноманітні підходи, а саме: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний та проблемний.

Результати. Пояснювально-ілюстративний підхід включав передлекційний аналіз ситуації і враховував ряд чинників: час лекції, кількість слухачів, технічні можливості аудиторії, обмеження в подачі матеріалу тощо. Репродуктивний підхід полягав у формуванні серії клінічних завдань чи прикладів. Проблемний підхід включав фрагменти методів гри (ділової, навчальної, рольової) та комунікативних методів (дискусія, «шторм мозку» тощо). На практичних заняттях викладачами використовувався принцип індивідуального підходу до студента.

Висновки. Як показує наш педагогічний аналіз при проведенні лекцій з модуля «Абдомінальна хірургія» необхідно гнучко використовувати пояснювально-ілюстративний, репродуктивний та проблемний підходи, відчуваючи при цьому аудиторію. Важливим аспектом практичного заняття є практична робота студентів у хірургічному відділенні. Доведено, що реалізація цих аспектів можлива лише за умови обов'язкової професійно-педагогічної підготовки викладачів до якісно нової організації їх діяльності.

Ключевые слова:

культура общения с иностранными студентами, методика преподавания лекционного материала и практических занятий при изучении модуля «Абдоминальная хирургия».

Буковинский медицинский вестник. Т.23, № 1 (89). С.151-155.

АКТУАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ РАБОТЫ С ИНОСТРАННЫМИ СТУДЕНТАМИ ІV КУРСА ПРИ ИЗУЧЕНИИ МОДУЛЯ «АБДОМИНАЛЬНАЯ ХИРУРГИЯ»**А.В. Прудников, С.М. Василюк, А.И. Гуцуляк**

Цель работы — проанализировать различные инновационные методы проведения лекций и практических занятий со студентами — иностранными гражданами при изучении модуля «Абдоминальная хирургия».

Материал и методы. В статье проанализированы актуальные аспекты работы с иностранными студентами ІV курса при изучении модуля «Абдоминальная хирургия», а именно: методика преподавания лекционного материала и проведения практических занятий. При проведении лекций нами применялись различные подходы, а именно: объяснительно-иллюстративный, репродуктивный и проблемный.

Результаты. Объяснительно-иллюстративный подход включал предлекционный анализ ситуации и учитывал ряд факторов: время лекции, количество слушателей, технические возможности аудитории, ограничения в подаче материала и тому подобное. Репродуктивный подход заключался в формировании серии клинических задач или при-

Проблеми вищої медичної освіти

меров. Проблемный подход включал в себя фрагменты методов игры (деловой, учебной, ролевой) и коммуникативных методов (дискуссия, «шторм мозга» и т. п.). На практических занятиях преподавателями использовался принцип индивидуального подхода к студенту.

Выводы. Как показывает наш педагогический анализ при проведении лекций по модулю «Абдоминальная хирургия» необходимо гибко чередовать объяснительно-иллюстративный, репродуктивный и проблемный подходы, испытывая при этом аудиторию. Важным аспектом практического занятия является практическая работа студентов в хирургическом отделении. Доказано, что реализация этих аспектов возможна лишь при условии обязательной профессионально-педагогической подготовки преподавателей к качественно новой организации их деятельности.

Keywords: culture of communication with students of foreign citizens, methods of teaching lecture material and practical lessons during the study of the module «Abdominal surgery».

Bukovinian Medical Herald. V.23, № 1 (89). P. 151-155.

THE ACTUAL ASPECTS OF WORKING WITH THE IV YEAR STUDENTS OF FOREIGN CITIZENS IN THE STUDY OF THE MODULE «ABDOMINAL SURGERY»

O. V. Prudnikov, S. M. Vasyliuk, A.I. Hutsuliak

Objective: to analyze different innovative methods of conducting lectures and practical classes with students of foreign citizens during the study of the module «Abdominal Surgery».

Material and methods. The article analyzes the actual aspects of working with the IV year students of foreign citizens during the study of the module «Abdominal Surgery», namely, the method of teaching lecture material and conducting practical classes. During the lectures we used a variety of approaches, namely, explanatory-illustrative, reproductive and problematic.

Results. Explanatory and illustrative approach included a pre-selection analysis of the situation and took into account a number of factors: lecture time, number of listeners, technical capabilities of the audience, restrictions on the submission of the material, etc. The reproductive approach was to form a series of clinical tasks or examples. The problem approach included fragments of game methods (business, educational, role-playing) and communicative methods (discussion, "brain storming", etc.). On practical lessons teachers used the principle of individual approach to the student.

Conclusions. As our pedagogical analysis shows during the lectures from the module «Abdominal Surgery», it is necessary to alternate flexibly the explanatory, illustrative, reproductive and problematic approaches, while interacting with the audience. An important aspect of practical training is the practical work of students in the surgical department. It is proved that realization of these aspects is possible only under the condition of compulsory vocational and pedagogical preparation of teachers for a qualitatively new organization of their activities.

Вступ. Неодмінною умовою якісного засвоєння знань іноземними студентами є урахування при організації освітнього процесу ментальності, психологічного та інших особливостей їхньої національної самосвідомості [1]. Викладач під час проведення занять з англійськими студентами враховує мовну підготовку студентів, їхній базовий рівень знань. Відмінною особливістю навчального процесу в умовах кредитно-трансферної системи є фактичне «авторство» викладача в процесі розробки та викладання

дисципліни. Неможливо запозичити «чужий» досвід з цього питання у готовому вигляді для користування. Він повинен бути адаптованим як до умов вищого навчального закладу в цілому, виходячи із його специфіки, індивідуальності самого викладача, так й до роботи з іноземними студентами [2].

Позиція викладача в умовах інноваційної освіти стає управлінською. Студент і студентська група виступають об'єктами управлінської діяльності викладача і вирішення ними навчальних завдань та

Problems of higher medical education

досягнення поставлених цілей можливо лише за умов відповідних управлінських дій, а саме: вмілого планування навчальної діяльності, організації процесу навчання і виховання, вмілого внутрішнього спонукання студента до високоєфективної аудиторної і позааудиторної роботи та об'єктивного способу оцінювання результатів діяльності студентів [2].

Мета роботи. Проаналізувати різні інноваційні методи проведення лекцій і практичних занять із студентами — іноземними громадянами під час вивчення модуля «Абдомінальна хірургія».

Матеріал і методи. В Івано-Франківському національному медичному університеті в 2018–2019 навчальному році навчається 1440 студентів-іноземних громадян, які презентують 26 країн світу. Упродовж 12 років гармонійно та динамічно розвивається форма навчання іноземців англійською мовою.

Студенти-іноземці вивчають модуль «Абдомінальна хірургія» на IV курсі медичного факультету, на якому навчається 83 студенти-іноземці з 11 країн світу. Організація професійно-педагогічного спілкування з ними потребує від викладача удосконалення психолого-педагогічної підготовки та достатніх теоретичних знань у галузі етнопсихології та етнопедagogіки.

Викладач, який працює з іноземцями, повинен вільно володіти професійно-специфічною, побутовою англійською мовою та спеціальною технікою спілкування.

Умови вдалої комунікації залежать від правильно побудованої навчальної процесу, якнайшвидшої навчальної, соціально-психологічної та інших видів адаптації, контакту студентів із викладачем, іншими студентами, наявності навчальних матеріалів.

Результати дослідження та їх обговорення. Теоретична підготовка іноземних студентів IV курсу при вивченні модуля «Абдомінальна хірургія» здійснюється під час лекцій, практичних занять та самостійної роботи з вивчення окремих тем. При проведенні лекцій нами застосовуються різноманітні підходи, а саме: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний та проблемний. Одним із найважливіших є пояснювально-ілюстративний підхід. Для його якісної реалізації викладачу необхідно провести передлекційний аналіз ситуації і врахувати ряд чинників: час лекції, кількість слухачів, технічні можливості аудиторії, обмеження в подачі матеріалу тощо. Виходячи з цього, лектор формує подання матеріалу та відбирає необхідну і чітку інформацію. Однак використання цього підходу у викладанні ургентної абдомінальної патології дозволяє сформувати у студентів-медиків тільки первинні знання про тему, яка розглядається на лекції, без отримання повноцінних вмінь. Пояснювально-ілюстративний підхід дозволяє сформувати у студента елементарне розуміння клінічних закономірностей, які існують в ургентній хірургії тільки після аналізу всього курсу лекцій з модуля.

Репродуктивний підхід полягає у формуванні серії

клінічних завдань чи прикладів, які вимагають вирішення на основі отриманої студентами інформації в ході пояснювально-ілюстративного підходу (або в ході їхньої самостійної роботи з інформаційними електронними ресурсами). Результатом цього підходу є формування в молодих лікарів первинних вмінь щодо симптоматики і хірургічної тактики. Студент вчиться аналізувати закономірності фізичної, лабораторної і інструментальної діагностики і лікування гострої абдомінальної хірургічної патології. Викладачам та студентам подобається цей підхід, оскільки він є економічним за часом і не вимагає такої посиленої підготовки як пояснювально-ілюстративний. Однак надмірне захоплення цим підходом призводить до поверхневого знання теми і не дозволяє повноцінно досягнути мети лекції.

Проблемний підхід включає в себе фрагменти методів гри (ділової, навчальної, рольової) та комунікативних методів (дискусія, «штурм мозку» тощо). «Штурм мозку» на даний час є одним із найпопулярніших сучасних методів подання лекційного матеріалу. Вважається, що коли слухачам пропонують викласти якомога більшу кількість варіантів вирішення завдання, а потім разом обрати з них найбільш практично правильні, це стимулює творчу активність і покращує запам'ятовування матеріалу через асоціативні зв'язки. Однак, як показує наш досвід, «штурм мозку» вимагає доброї інформаційної підготовки студента і є вкрай неефективним, якщо лекційну аудиторію формує кілька повноцінних груп студентів медичного факультету. «Штурм мозку» при вивченні ургентної абдомінальної хірургії можна використовувати під час практичного заняття, при роботі в палаті з пацієнтом чи в операційній. Однак під час проведення лекції у студентів четвертого курсу, їхній інформаційний рівень не дозволяє цього, викладач втрачає контроль над великою кількістю відповідей, необгрунтовано втрачає лекційний час. Набагато ефективнішим у цій категорії молодих лікарів є формування клінічних завдань, які передбачають не більше двох-трьох відповідей [4].

На практичних заняттях викладачами використовується принцип індивідуального підходу до студента. Цьому сприяє невелика кількість студентів-іноземців у групі. Першочергова роль надається засвоєнню практичних навичок. Тому важливим етапом практичного заняття у студентів четвертого курсу при вивченні модуля «Абдомінальна хірургія» є робота з пацієнтом у палаті, у перев'язувальному кабінеті і в операційній залі. Це дозволяє поглибити і закріпити в молодих лікарів знання, отримані ними під час лекції чи в процесі самостійної роботи, перевірити якість практичних навичок, проаналізувати найбільш складні питання хірургічної діагностики і тактики, сформувати вміння коректного ведення дискусії і психологічних аспектів спілкування з пацієнтом та виробити вміння правильно застосовувати теоретичні положення в майбутній професійній діяльності.

Проблеми вищої медичної освіти

Цьому етапу практичного заняття повинна передувати обов'язкова підготовка. Викладач консультує групу про особливості поведінки у хірургічному відділенні, вказує на особливості самостійної підготовки, націлює студентів на роботу в команді, увагу до думки колег, тактовність у веденні дискусії, етичні моменти при роботі з пацієнтом. Доцільно також обрати студента, на якого покладається завдання «ведучого» у групі. Він найбільш активно працюватиме з пацієнтом, сформулює доповідь, діагноз, накреслить хірургічну тактику. Іншим студентам пропонується задавати питання та аналізувати розбір патології у пацієнта. У процесі роботи викладачу слід постійно спрямовувати і контролювати хід обговорення, оцінювати дискусійні доповнення і уточнення.

Ефективність такої роботи може бути підвищена шляхом створення проблемних ситуацій. Якщо рівень знань групи є високим, можна застосувати методику «штурму мозку». Це дозволить активізувати групу, оцінити якість клінічного мислення студентів та створити у них відчуття безпосередньої участі у повноцінному лікуванні пацієнта. Однак педагогічний і хірургічний досвід викладача в цьому випадку повинен бути достатнім. Він зобов'язаний швидко оцінювати елементи дискусії, бути внутрішньо готовим до несподіваних ситуацій, вміти прийняти правильне рішення (репліка, питання, короткий спіч тощо). Не варто допускати надмірного втручання в студентське обговорення пацієнта чи ходу операції, занадто швидко викладати свою думку, однак не можна допускати некерованої дискусії, слід керувати логічною аргументацією і підтримувати творчий пошук істини.

Практична діяльність студентів повинна постійно чергуватися постановкою різних завдань: завдань-спостережень (дозволяють покращити клінічне мислення, збагачують клінічний досвід), творчих завдань (моделюють образ власного професійного пізнання), навчально-тренувальних завдань (дозволяють ознайомитися з аспектами основної документації хірургічного відділення), завдань на рефлексію особистісно-професійних якостей (формують у майбутніх лікарів вміння аналізувати свої психологічні особливості, корегувати етичні та деонтологічні принципи) [3].

Організація самостійної роботи для студентів-іноземців має певну специфіку. На кафедрі проводять спеціальні мікролекції з висвітленнями необхідного матеріалу, а також відрегульовано графік чергувань викладачів для консультування студентів із важливих питань, які сприяють перескладанню незадовільних оцінок, відпрацюванню пропусків занять із поважних та неповажних причин.

Висновки. Отже, під час проведення занять з англійськими студентами, вивченні модуля «Абдомінальна хірургія», враховано мовну підготовку студентів, знайдено до кожного індивідуальний підхід. Як показує наш педагогічний аналіз при проведенні лекцій з модуля «Абдомінальна хірургія» необхідно

гнучко чергувати пояснювально-ілюстративний, репродуктивний та проблемний підходи, відчувачи при цьому аудиторію. Викладач повинен застосувати елементи психологічної гри, які дозволяють активізувати студентську увагу: риторичні запитання, факти з практичної діяльності, створювати «парадоксальні ситуації», аналізувати лікарські помилки, вкладати в лекцію вдалі жарти тощо. Безумовно, лекційний матеріал за своєю суттю повинен бути зрозумілим студентам. Особливість побудови подачі лекційного і практичного матеріалу під час вивчення нашого модуля формується від більш простих і зрозумілих студентам тем на початку навчального року до більш складних наприкінці року.

Важливим аспектом практичного заняття є практична робота студентів у хірургічному відділенні. Це дозволяє освоїти принципи діагностики і тактики при гострій абдомінальній патології, а від викладача вимагає високої педагогічної і хірургічної професійної майстерності, постійного чергування підходів, які б стимулювали і активізували мотивацію студентів, формували б у них алгоритми дій та вимагали б постійної інтелектуальної діяльності.

Список літератури

1. Малахова СМ. Проблеми міжкультурної комунікації іноземних студентів: педагогічні аспекти. Медична освіта. 2016; 1: 32–34. Doi: 10.11603/me.v0i1.6357.
2. Рожко ММ, Ерстенюк ГМ, Капечук ВВ, Іванців МО, Сенчій ВМ. Компетентнісний підхід у підготовці студентів-медиків. Медична освіта. 2016; 2: 102–6. doi 10.11603/me.v0i2.6226.
3. Василюк СМ, Гудивок ВІ, Осадець ВС, Ткачук ОС, Лаб'як ІР, Іваніна ВВ. Особливості формування практичних навиків при вивченні модуля «Абдомінальна хірургія». Збірник тез науково-практичної конференції з міжнародною участю «Актуальні питання підвищення якості освітнього процесу» [11 травня 2018 р., м. Яремча]. — Івано-Франківськ; 2018. С. 97.
4. Василюк СМ, Федорченко ВМ, Гудивок ВІ, Біцька ІВ, Дмитрук ОМ, Прудніков ОВ. Підходи до викладання лекційного матеріалу під час вивчення модуля «Абдомінальна хірургія». Збірник тез науково-практичної конференції з міжнародною участю «Актуальні питання підвищення якості освітнього процесу». [11 травня 2018 р., м. Яремча]. — Івано-Франківськ; 2018. С. 98.

References

1. Malakhova SM. Problemy mizhkulturnoi komunikatsii inozemnykh studentiv: pedahohichni aspekty [Problems of intercultural communication with students of foreign citizens: pedagogical aspects]. Medychna osvita. 2016;1:32–4. (in Ukrainian). Doi: 10.11603/me.v0i1.6357.
2. Rozhko MM, Ersteniuk HM, Kapetchuk VV, Ivantsiv MO, Senchii VM. Problemy mizhkulturnoi komunikatsii inozemnykh studentiv: pedahohichni aspekty. [Competency approach in the training of medical students]. Medychna osvita. 2016;2:102–6. (in Ukrainian). doi 10.11603/me.v0i2.6226.
3. Vasyliuk SM, Hudyvok VI, Osadets VS, Tkachuk OS, Lab'iak IR, Ivanyina VV. Osoblyvosti formuvannia praktychnykh navykiv pry vyvchenni moduli «Abdominalna khirurhiia» [Features of the formation of practical skills in the study of the module «Abdominal Surgery»]. Zbirnyk tez naukovo-praktychnoi konferentsii z mizhnarodnoi uchastiu Aktualni pytannia pidvyshchennia yakosti osvitnoho protsesu;

Problems of higher medical education

- 2018 Trav 11; Yaremcha. Ivano-Frankivsk; 2018. s. 97. (in Ukrainian).
4. Vasyliuk SM, Fedorchenko VM, Hudyvok VI, Bitska IV, Dmytruk OM, Prudnikov OV. Pidkhody do vykladannia leksiinoho materialu pid chas vyvchennia moduliu «Abdominalna khirurgiia» [Approaches to the teaching of lecture material during

the study of the module «Abdominal Surgery»]. Zbirnyk tez naukovo-praktychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu Aktualni pytannia pidvyshchennia yakosti osvithnoho protsesu; 2018 Trav 11; Yaremcha. Ivano-Frankivsk; 2018. s. 98. (in Ukrainian).

Відомості про авторів:

Прудніков Олександр Валентинович — к.мед.н., доцент кафедри хірургії № 1 ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет», м. Івано-Франківськ, Україна.

Василюк Сергій Михайлович — д.мед.н., професор, завідувач кафедри хірургії № 1 ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет», м. Івано-Франківськ, Україна.

Гуцуляк Андрій Іванович — д.мед.н., доцент кафедри хірургії № 1 ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет», м. Івано-Франківськ, Україна.

Сведения об авторах:

Прудников А. В. — к.мед.н., доцент кафедры хирургии № 1 ГБУЗ «Ивано-Франковский национальный медицинский университет», г. Ивано-Франковск, Украина.

Василюк С. М. — д.мед.н., профессор, заведующий кафедрой хирургии № 1 ГБУЗ «Ивано-Франковский национальный медицинский университет», г. Ивано-Франковск, Украина.

Гуцуляк А. И. — д.мед.н., доцент кафедры хирургии № 1 ГБУЗ «Ивано-Франковский национальный медицинский университет», г. Ивано-Франковск, Украина.

Information about the authors:

Prudnikov O. V. — MD, Ph. D., Associate Professor of the Department of Surgery № 1 Ivano-Frankivsk National Medical University, Ivano-Frankivsk, Ukraine.

Vasyliuk S. M. — MD, Ph. D., Professor, Head of the Department of Surgery № 1, Ivano-Frankivsk National Medical University, Ivano-Frankivsk, Ukraine.

Hutsuliak A. I. — MD, Ph. D., Associate Professor of the Department of Surgery № 1, Ivano-Frankivsk National Medical University, Ivano-Frankivsk, Ukraine.

Надійшла до редакції 07.02.2019

Рецензент — проф. Польовий В.П.

© О.В. Прудніков, С.М. Василюк, А.І. Гуцуляк, 2019
